

Hallituksen esitys rikoslain 16 luvun muuttamiseksi (sinivilkkuabotaasi)

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/16832/2024

Vastausaika päättyy: 19.3.2025

Linkki lausuntoaineistoon: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=5bdca5e8-5f50-485b-98ee-aa68e0ce6d74>

Lausunnonantajan lausunto:

Juristiliitto pitää nyt annettua esitystä kannatettavana. Ensihoidossa ja pelastustoimessa työn turvattomuus on lisääntynyt pitkän ajan kuluessa työntekijöiden kohdatessa auttamistyössään väkivaltaista ja uhkaava käyttäytymistä niin, että työntekijät ovat olleet pakotettuja suojautumaan suojaliivein ja pippurikaasusumuttimin. Väkivalta ja uhkaava käyttäytyminen johtuvat valitettavasta päihde- ja mielenterveysongelmien lisääntymisestä sekä tällaisista haasteista kärsivien henkilöiden taholta kunnioituksen ja auktoriteetin vähenemistä auttajia kohtaan.

Esityksen sivulla 46 todetaan, että poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttaminen voi toteuttaa esimerkiksi pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön, johon nähden poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskeva säännös olisi ensisijainen. Juristiliitto huomauttaa, että kyse on selkeästä muutoksesta vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön. Tämän vuoksi esitystä tulisi tältä osin selkeyttää.

Vakiintuneesti on katsottu, että rikoslain 16 luvun 1 §:n mukainen virkamiehen väkivaltainen vastustaminen sisältää lievän pahoinpitelyn, jota ei näin ollen lueta syyksi erikseen, mutta tavallinen pahoinpitely tai törkeä pahoinpitely luetaan syyksi erikseen (esim. HE 6/1997 vp s. 62, KKO 1975 II 71 ja KKO 1986 II 1). Perinteisesti on edelleen katsottu, että samalla teolla tehdyt pahoinpitelyrikokset yksiköidään kohdehenkilöiden lukumäärän mukaan. RL 16:1:llä annetaan erityissuojaa lähinnä virkatoimien häiriöttömälle hoitamiselle, joten virkamiehen väkivaltaista vastustamista ei yksiköidä kohteena olleiden virkamiesten lukumäärän mukaan vaan sillä perusteella, tapahtuiko vastustaminen ajallisesti ja paikallisesti samalla kertaa. Virkamiestä itseään ei ole myöskään ollut tapana pitää RL 16:1 mukaisen rikoksen asianomistajana. Edellä mainittuun nähden nyt esitetty tunnusmerkistö vaikuttaa eroavan vakiintuneesta RL 16:1:n oikeuskäytännöstä ja -ohjeista, mitä ei voine pitää perusteltuna. Esityksessä tulisi tarkentaa ja selkeyttää, miksi tai onko vallitsevasta oikeuskäytännöstä tarkoitus poiketa.

Juristiliitto muistuttaa myös, että alan edunvalvontajärjestöt ovat pitkään vaatineet nyt esitettävän lainsäädäntömuutoksen toteuttamista. Harkitsemisen arvoista on, tulisiko samanlaista sääntelyä harkita myös laajemmin myös muille sektoreille, kuten esimerkiksi terveydenhuollon poliklinikoille, joissa työn turvattomuus on myös pahentunut edellä mainituista syistä.